

Hein en Marie Broenen-van de Wouw, tegenslag en doorzetten.

Het levensverhaal van dit Gilse echtpaar is getekend door oorlog. Een oorlog waar ook zij slachtoffer van werden.

In Gilze was de winkel van Broenen decennialang een begrip. Het was een grote, volgepakte winkel waar je eigenlijk “alles” kon kopen: kleding, stoffen, ritsen, knopen, huishoudelijke artikelen, speelgoed... je kon het zo gek niet bedenken? of er was wel een la of een schap waaruit het gezochte artikel tevoorschijn werd getoverd. Als ik (geboren in 1955) de winkel in kwam om iets te kopen, was moeder Marie meestal “achter” bezig en stonden de zoons Piet en Theo in de winkel. Van de geschiedenis van Hein en Marie was ik me toen niet bewust. De loop van de geschiedenis, het verdriet en het harde werken... daarover gaat dit artikel.

Marie Broenen-van de Wouw

door Mirjam Heijs

Jeugd

Hein Jozef Broenen werd op 17 april 1909 geboren als Heinrich Broenen in het Duitse Goch, net over de grens met Nederland. Zijn vader Theodorus was vanwege zijn werk van Nederland naar Duitsland verhuisd. Op verzoek van vader werd het hele gezin daar genaturaliseerd. Zo kreeg Hein de Duitse nationaliteit. Toen moeder Petronella in 1916 overleed, werden de acht jonge kinderen van het gezin verspreid bij familie in Nederland ondergebracht. Het is niet bekend waar de 7-jarige Hein naar toe ging. Als jongeman woonde hij in Zundert, waar hij bij een koperslager het vak ging leren. Daar maakte hij kennis met Marie (Maria Catharina) van de Wouw, die in Zundert geboren was. De ouders van Marie hadden al veel leed te verwerken gehad: twee eerder geboren dochters waren binnen een maand na de geboorte overleden. Op 14 februari 1900 werd een tweeling geboren. Een van de twee was helaas levenloos, de ander was Marie. Marie groeide op met een oudere en een jongere broer. De ouders van Marie stierven een maand na elkaar in het vroege voorjaar van 1928.

Hein en Marie

Op 2 juni 1911 trouwden Hein en Marie in Zundert. Nu hij in Nederland definitief zijn thuis had gevonden wilde Hein het Nederlanderschap aanvragen. Maar de ambtenaar op het gemeentehuis aldaar had hem gerustgesteld: hij zou als hij tien jaar in Nederland woonde automatisch Nederlander worden. Zo had Hein toen de oorlog uitbrak, tegen beter weten in, nog steeds de Duitse nationaliteit. Met alle gevolgen van dien. Na hun huwelijk vestigden Hein en Marie zich in Gilze, in het huis in de Nieuwstraat dat Marie had gekocht. Hein ging aan de slag als koperslager en Marie begon een winkel in potten en pannen. Zij hield de vraag van haar klanten goed in de gaten en zo werd het assortiment al snel uitgebreid met

Bruidspaar Broenen- v.d. Wouw

Bazaar Broenen Nieuwstraat 1956

onder andere textiel, fietsen, radio's en kachels, producten die destijds niet te verkrijgen waren in het dorp. Ondanks de crisis liep de winkel zo goed dat een nieuw winkelpand met magazijn kon worden gebouwd: “De Nieuwe Bazar”. Er was nu nog meer ruimte om het assortiment (opnieuw) uit te breiden: ook bedden en meubels konden de Gilzenaren bij Broenen kopen. Hein stopte met zijn werk als koperslager en ging ook in de winkel werken. Tussen al

die drukke werkzaamheden door werden de kinderen geboren: de oudsten waren Theo (1932) en Gerda (1933). Op 3 februari 1935 werd een jongetje geboren dat helaas al na 3 weken stierf. Een jaar later werd Jac (1936) geboren. In 1937 kwam Piet op de wereld en tenslotte werd in januari 1940 hun zoon Louis geboren.

Mei 1940.

Het Duitse leger viel Nederland binnen. Hein bezat op papier nog steeds de Duitse nationaliteit en werd daardoor geacht te gaan dienen in het Duitse leger. Regelmatig waren er bezoeken en telefoontjes van Duitsers, kennelijk met het doel Hein en Marie uit te horen over wat er zoal gaande was in het dorp. Hein voelde zich helemaal niet geroepen om de Duitsers van dienst te zijn en zorgde dat hij dan weg was. Ook Marie probeerde zoveel mogelijk afstand te houden van Duitse bemoeienis en deed of zij geen Duits verstond. Om van de druk af te zijn, verhuisde het gezin in 1941 naar de Eindschestraat in Dongen. Marie fietste iedere dag naar de winkel in Gilze, dienstbode Jeanne zorgde voor de jonge kinderen en vader Hein hield zich zoveel mogelijk gedeisd.

Hein

In 1941 was het zover: samen met andere "Rijksduitsers" werd Hein verplicht zich in Breda voor te bereiden voor zijn inzet in de Wehrmacht. Hij probeerde het uiteindelijke vertrek naar Duitsland op alle mogelijke manieren te voorkomen. Zo werkte hij korte tijd op het vliegveld om zijn "goede wil" te tonen en later simuleerde hij ziek te zijn. Dat vluchten of onderduiken hem niet zou helpen werd hem duidelijk gemaakt met het dreigement dat zijn vrouw en kinderen dan naar kamp Vught zouden worden overgebracht. Hij had weinig keuze. Op 8 oktober 1942 werd hij gelegerd in Bielefeld, in 1943 werd hij overgeplaatst naar Berlijn. Daar maakte hij een bombardement mee. Hij maakte van de verwarring en chaos gebruik en probeerde te vluchten naar zijn broer in Erfurt, maar dat bleek -veel te riskant: op deserteren stond de doodstraf voor hem en voor degene die hem hielp. Hij keerde weer terug naar Berlijn. Zijn familie ontving nog één brief die een kameraad namens hem schreef, daarna werd er niets meer van hem vernomen. De brieven die Marie naar hem stuurde kwamen als onbestelbaar terug. Augustus 1944 werd Hein naar de Oder, ten oosten van Berlijn gestuurd om te vechten tegen de Russen. Daar sneuvelde hij op 3 februari 1945. De officiële overlijdensakte ontving de familie pas op 22 juni 1948. Jarenlang bleven Marie en de kinderen zich afvragen waar vader Hein begraven was. Via de "Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge" vonden zij uiteindelijk zijn graf terug in Zechin, een plaatsje in het toenmalige Oost-Duitsland. Pas na de val van de muur konden Theo en Piet het graf bezoeken en hun vader de laatste eer bewijzen.

Portret Hein Broenen

Marie

Na het vertrek van Hein bleef Marie achter met de kinderen in Dongen terwijl zij afhankelijk was van de inkomsten uit de winkel in Gilze. Op en neer fietsen was niet zonder gevaar en het werd steeds moeilijker de winkel overeind te houden. Er waren steeds minder goederen voorhanden en wat er was werd deels in beslag genomen door de Duitsers. Bovendien was bijna alles op de bon. Marie probeerde toch zoveel mogelijk koopwaar overal vandaan te halen, alles op de fiets. Door te ruilen en te betalen in natura met kaas, eieren of vlees kon zij bijvoorbeeld toch nog aan textiel komen. De handel zat haar in het bloed.

In oktober 1944 werd Gilze bevrijd. De geallieerde strijdkrachten vorderden het winkelpand dat enige tijd gebruikt werd voor de opslag en verdeling van hulpgoederen. Dat ook goederen uit de winkelvoorraad waren "verdeeld",

zegelboekje

